

بحران رفتاری در کودکانمان را چه وقت جدی بگیریم؟

غصمت یوسفزاده
کارشناس رشد مشاوره

یکی از سوالات همیشگی والدین، مسئولان و معلمان، چگونگی تشخیص تفاوت‌ها بین رفتارهای بهنجار و نابهنجار کودکان است. وجود یک معیار برای قضاوت خوب یا بد بودن رفتار کودک لازم است تا در برخورد با مشکلات تربیت فرزندان به حد کافی توانمند باشید و اعتمادبه‌نفس داشته باشید. توجه به مرز رفتار بهنجار و نابهنجار کودکان در نگاه والدین مهم است زیرا کودک در سال‌های اول زندگی منعطف و تحول‌پذیر است. وجود برخی ویژگی‌های خاص همچون کنجکاوی، بی‌قراری، پرخاشگری، بدخوابی و لجبازی در او، ممکن است از نظر والدین نابهنجار تشخیص داده شود. در این صورت، در برخی موارد، سبب کاهش تعامل والد و کودک می‌شود که جبران چنین تعارضی سخت خواهد بود. اما منظور از رفتار بهنجار و نابهنجار چیست؟

چگونه رفتارهای کودکان را بشناسیم؟

برای تشخیص درست رفتار نابهنجار از رفتار بهنجار که بتواند اثر مطلوبی بر واکنش ما به رفتاری خاص در کودکان داشته باشد، باید به همه عوامل شامل رفتارهای خاص نسبت به سبک‌های فرزندپروری، ویژگی‌های سرشتی کودک، وابستگی به والدین و اطرافیان برای پاسخ به نیازهای خود، انتظارات محیط، شرایط خانواده و ... توجه کرد. بنابراین عوامل مؤثر بر رفتار کودکان به این شرح هستند: ویژگی‌های ژنتیکی و نیازهای سرشتی اعم از جسمی و روانی که کودک با آن‌ها متولد شده است اهمیت دارد. به بیان ساده‌تر، کودکان با ویژگی‌های سرشتی متفاوت به دنیا

نیاز به خودشکوفایی و استقلال.

تحول طبیعی در روند رشد کودک

با آگاهی از رشد و تکامل طبیعی کودک، می‌توان انحرافات آشکار از الگوهای طبیعی را بازشناخت و از این راه به وجود اختلال در کودک پی برد و از آن پیش‌گیری، یا آن را درمان کرد. لازمه رشد تغییر و تحول است. برای حفظ تناسب در رشد و پرورش، باید تحولات طبیعی رشد را بشناسیم و پرورش را بر اساس آن‌ها برنامه‌ریزی کنیم. برای نمونه، اگر بدانیم رفتارهایی مثل پرتاب کردن تمرینی برای به دست آوردن کنترل عضلات یا فریاد زدن تمرین برقراری ارتباط است، برخورد درست با این رفتارها را بهتر خواهیم آموخت.

بیماری‌های خاص در فرزند را جدی بگیریم

برای نمونه، اوتیسم یا بیش‌فعالی که در پی اختلالات هورمونی ایجاد و سبب رفتارهای منفعلانه یا پرخاشگرانه می‌شوند و مستقیم و غیرمستقیم بر تعاملات کودک تأثیر می‌گذارند و کودک در آن‌ها هیچ نقشی ندارد.

خانواده نقشی بسزا در تربیت دارد

خانواده و نظرات آن‌ها در تربیت و پرورش کودک عامل شکل‌گیری نوع جهان‌بینی کودک، شخصیت و مسائل روحی و روانی او و محدوده تأثیرگذاری آن‌ها می‌شود. او دین، شرافت، اعتمادبه‌نفس، صدق و صفا، نوع دوستی، همدلی با دیگران، احترام به قانون، احساس مسئولیت و تعاون را از پدر و مادر می‌آموزد. گاهی شرایط خانواده برای نمونه مسائل مالی یا اختلافات والدین که آثار آن در زندگی جریان پیدا کرده است، سبب اضطراب و رفتارهایی مثل انزوا یا انواع پرخاشگری و ... می‌شود که با مدیریت اثر این شرایط، می‌توان رفتار کودک را اصلاح کرد.

کودکان در سنین مختلف رفتار متفاوتی دارند

با توجه به نکاتی که تشریح شد، باید بدانیم تشخیص رفتار نابهنجار در کودکان بسیار دشوار و حساس است زیرا برجسب نابهنجاری حتی در کلام خصوصی والدین آثار جبران‌ناپذیری دارد. زمانی که تشخیص دادیم کودک به گذر از مرز هنجار نزدیک است، باید از متخصص کمک بگیریم. رفتار بهنجار همان رفتار عادی تعریف

می‌شود، رفتاری که در زمان و مکان و شرایط خاص از افراد مختلف اغلب در یک طیف مشابه رخ می‌دهد و شما آن رفتار را مقبول می‌دانید. کودکان در سنین مختلف رفتار متفاوتی دارند زیرا چیزهای مختلفی یاد می‌گیرند و از توانایی‌های مختلفی برخوردار می‌شوند. در میان این رفتارهای مختلف، رفتاری نابهنجار محسوب می‌شود که با ناراحتی یا ناتوانی درخور ملاحظه در فعالیت‌های مهم مرتبط، و شواهدی به همراه داشته باشد. رفتاری نابهنجار محسوب می‌شود که تکرار شود و افزایش یابد. در حین رفتار نابهنجار، کجی زیستی و هیجانی و شناختی دیده می‌شود، یعنی همان موارد مربوط به بیماری‌ها و ویژگی‌های سرشتی که پیش‌تر اشاره شد. روند رشد کودکان علاوه بر تفاوت‌هایشان بدیهیاتی مشابه دارد، آن قدر مشابه که همیشه برای رفتارهای نابهنجار مثال‌هایی وجود دارند که به ما کمک می‌کنند برای درمان دست به پیش‌بینی بزنیم.

چه رفتاری نابهنجار نیست

موارد عمومی‌تری که سبب رفتارهای خارج از هنجار می‌شوند و راه‌گذر از آن‌ها به شرح زیر است:

- اگر رفتارهای غیرطبیعی کودک می‌تواند مربوط به اضطراب او باشد، می‌توانیم روش‌هایی را برای مقابله با اضطراب و کنترل رفتار به او بیاموزیم.
- ممکن است مشکل رفتاری کودک ناشی از رفتارهای نادرست والدین باشد. در این شرایط، والدین باید مهارت‌های برخورد با کودک و فرزندپروری را بیاموزند تا بتوانند بعد از تصحیح رفتار خود، کنترل بهتری بر کودکان داشته باشند. فرزندان ما بخشی از ما و انعکاسی از ما هستند، ولی در عین حال، آن‌ها افرادی با حقوق خود به شمار می‌روند. والدین باید انعطاف‌پذیر باشند و بسته به سن فرزندشان و شخصیت او عمل کنند.
- مشکلاتی که مربوط به خود کودکان است. برای نمونه، خستگی و ناخوشی فیزیکی می‌تواند به طغیان احساسی یا رفتاری آن‌ها بینجامد. در این شرایط، می‌توان با کمک یک روان‌شناس، با استفاده از روش‌های درمانی خاصی مثل بازی درمانی، این رفتارها را تعدیل کرد. در صورت جدی‌تر شدن مشکلات کودک، باید او را به دکتر روان‌پزشک ارجاع داد و درمان او را با دارو پیگیری کرد.

اگر هم قرار نیست مادر شوید و تصمیمش را ندارید، این کتاب مثل یک قصه خواندنی است.

هفته چهل و چند

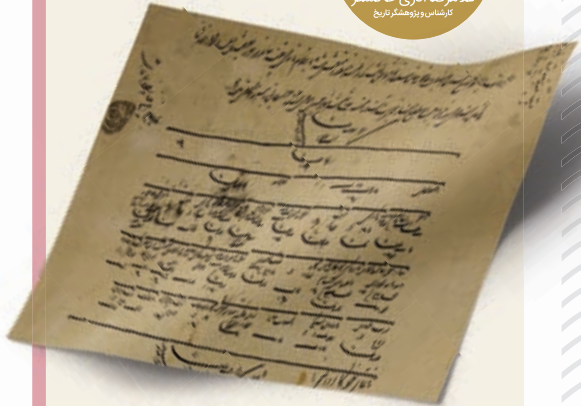
- نویسنده: فاطمه سنوده
- انتشارات: اطراف

ایراندخت

غلامرضا آذری خاکستر
گرسش و پژوهش‌نویس

از «سلطانم» چه می‌دانید؟

در گذر تاریخ، شاهد مشارکت تعدادی از زنان در موقوفات و بناهای شهری هستیم. هرچند برخی از این افراد ناشناخته‌اند و تاکنون پژوهشی درباره آن‌ها انجام نشده، در اسناد و منابع تاریخی به اقدامات آن‌ها اشاره شده است. تأمل در نام‌های برخی از بناها نشان می‌دهد ریشه و سابقه آن‌ها به شکلی با زنان گره خورده است از جمله «خان‌سلطانم» در شهر مشهد. این بنا پس از تکمیل، وقف آستان قدس رضوی شده است. اکنون اثری از آن باقی نمانده ولی در اسناد و مکاتبات تاریخی به کرات از آن یاد شده است.

در دوره صفویه، زنان وابسته به دربار از جایگاه والا‌یی برخوردارند و حتی برخی از آن‌ها در امور سیاسی نیز دخالت دارند. سلطانم یکی از شاهزادگان دوره صفویه است که منشأ خدماتی در شهر مشهد بوده است. او منکوحه شاه‌تهماسب اول و مادر شاه‌محمد صفوی، پدر شاه‌عباس کبیر، و مادر شاه اسماعیل دوم است. بنا به پژوهش عبدالحمید مولوی با عنوان «سلطانم»، ترک‌زبان‌ها همسر خان را خانم و معقوده بیگم را بیگم گویند. با این وصف، حلیله جلیله سلطان را هم سلطانم می‌گفتند. در واقع، کلمه «سلطانم» به جای ملکه یا شهبانو استعمال می‌شد.

حضور زائران در مشهد باعث شده است در طول قرون گذشته، همواره نیکوکاران و واقفان کاروان‌سراهایی برای رفاه حال آن‌ها در این شهر بنا کنند. از جمله این بناها می‌توان به خان شاهزاده سلطانم یا سرای سلطانی اشاره کرد. قدمت این بنا به دوره صفویه می‌رسد و بنابر محتوای طومار عضدالملک (۱۲۷۳ قمری) حدود آن در بازار قیصریه که از حدی به خان‌سالار و از جانبی به شارع عام محدود بوده قرار داشته است. این کاروان‌سرا با حدود ۴۰۰۰ متر مربع در ۳ طبقه ساخته شده و تا دوره پهلوی، از مراکز تجاری مشهد محسوب می‌شده است. ساختمان بنا پس از احداث فلکه در حاشیه فلکه جنوبی قرار می‌گیرد. سلطانم علاوه بر وقف این کاروان‌سرا، تعدادی کتاب خطی را نیز وقف آستان قدس رضوی می‌کند که در اداره مخطوطات نگهداری می‌شوند. در یکی از این وقف‌نامه‌ها که در پشت کتاب ثبت شده، چنین آمده است: «وقف فرمود این کتاب را بر عتبه علیه و روضه مقدسه رضیه علی‌ساکنها السلام و التحیه نواب علیا حضرت بلیقسی مکانی خدیجه الزمانی ناموس العالمین سلطانم الصفویه که طلبه مطالعه نمایند به شرط آنکه بیش‌تر از یک هفته در خانه خود نگاه ندارند و نفروشدند و نخرند و هبه ننمایند و هرکس این نمایند فعلیه لعنة... و الملائکه و الناس اجمعین». از میان ۱۳ جلد آثار وقفی سلطانم می‌توان به شرح عربی اصول دین، رساله فخریه، صحیفه‌الرضا^(ع) و تفسیر تهللیله اشاره کرد.

مؤلف عالم‌آرای عباسی تاریخ درگذشت سلطانم را ۱۰۰۲ قمری می‌داند و اطلاعات پراکنده‌ای درباره او ارائه کرده است. گویا در سن حدود هشتادسالگی در دولت‌خانه قزوین بیمار شده و از دنیا رفته است. ایجاد بنای رباط خشک‌رود در حوالی قزوین از دیگر اقدامات سلطانم محسوب می‌شود.

باید بدانیم تشخیص رفتار نابهنجار در کودکان بسیار دشوار و حساس است زیرا برجسب نابهنجاری حتی در کلام خصوصی والدین آثار جبران‌ناپذیری دارد. زمانی که تشخیص دادیم کودک به گذر از مرز هنجار نزدیک است، باید از متخصص کمک بگیریم

(۴)

شهربانو

کسب رتبه عالی از سوی دفتر زنان و خانواده

بر اساس ارزیابی وزارت کشور و براساس اعلام دفتر مدیریت عملکرد، بازرسی و امور حقوقی وزارت کشور و ابلاغ نتایج ارزیابی شاخص‌های عملکردی استانداری در سال ۹۸، دفتر زنان و خانواده استانداری خراسان رضوی با مدیریت طاهره طهماسبی امتیاز کامل و رتبه عالی را با تحقق صددرصدی اهداف درجاری برنامه‌های مرتبط با بهبود وضعیت زنان و خانواده کسب کرد.

۲۴ شنبه
۱۶ آبان ۱۳۹۹
۲۰ ربیع‌الاول ۱۴۴۲ شماره ۲۲۵

شهرزاد

الهام یوسفی
فعال فرهنگی

ناداستان‌هایی از داستان‌های مادرانه!

نگاهی کوتاه به کتاب «هفته چهل و چند»

مادری کردن همیشه یک روایت منحصر به‌فرد دارد. انگار هر زنی وارد تجربه بارداری و مادری کردن می‌شود می‌تواند قصه خودش را بنویسد و روایت کند، قصه‌ای که با قصه همه زنان قبل از خودش تفاوت دارد. آن چهل و چند هفته بارداری، با همه فراز و فرودهای جسمی و روحی و روانی، برای همه زنان دوران غریبی است، اما به هر حال، شنیدن تجربیات مادران دیگر و شرح دردها، احساسات، عواطف، تجربیات عجیب جسمی و روحی و اتفاقاتی که در طول این دوره برایشان افتاده است می‌تواند بسیار خواندنی، مفید و لذت‌بخش باشد. توضیح کتاب برای شناخت آن بسنده است: «هفته چهل و چند از بزنگاه مادرانگی حرف می‌زند، نقطه‌ای که روایت زندگی مادر و فرزند تا به ابد به هم گره می‌خورد. نویسندگان این مجموعه سعی کرده‌اند با روایت دغدغه‌هایشان حال و هوای مادران نسل امروز را به تصویر بکشند: فکر‌های یک مادر از هفته اول تا همیشه.» کتاب هفته چهل و چند تلاشی ستودنی است برای روایت کردن یک جریان عجیب و غریب و جذاب در طول زندگی یک زن! ۲۰ روایت از زنان مختلف که داستان دوره مادری‌شان را روایت کرده‌اند. آن‌ها ادعایی ندارند. نمی‌خواهند الگو قرار بگیرند. نمی‌خواهند از تربیت